

Jaargang 56 april 2017 1704-198

DE MIEDBRINGER

STICHTING ONS SCHELLINGERLAND

DE MIEDBRINGER

Contact- en mededelingenblad nummer 17-04-198 van de
STICHTING ONS SCHELLINGERLAND

Voorzitter Hilmar Schurink, Lies 67, 8895 KS Lies
Telefoon: 0620-704037. E-mail: schurink@quintessens.nl

Secretaris Jaap Smit, Lies 73, 8895 KS Lies
Tel. 0562-448336. E-mail: sjoekedam@planet.nl

Penningmeester Herman Wessel, Hoorn 50, 8896 JG Hoorn
Tel. 0562-448585. E-mail: herman.wessel@hetnet.nl

Redactie Gerard Muiser, Westerdam 6,
8891 GM Midsland,
Tel. 0562 448037. E-mail: gmuiser@telfort.nl

Donateurs- Zie Penningmeester
Administratie

Stichting Ons Schellingerland is een ANBI geregistreerde stichting.
Rabobank: NL 50 RABO 03.25.57.99.46
t.n.v. Stichting Ons Schellingerland, Hoorn 50, 8896 JG Hoorn.

www.sos-terschelling.nl

In dit nummer:

ISSN 1380-9431

Voorwoord van de redactie	3
Van de voorzitter	4
Actuele Onderwerpen	8
Kwartaaljournaal	14
Jaarverslag 2016	19
De kwispelende staart van Terschelling gecoupeerd?	23
Getijden	30

Foto hartpagina's: Gerrit Bart Volgers - De Boschplaat

Voorwoord van de redactie

In het voorjaarsnummer van De Miedbringer, het eerste in het jaar 2017, worden diverse onderwerpen besproken, zoals u van ons gewend bent. Onderwerpen die allemaal met Terschelling te maken hebben. Voorzitter Hilmar Schurink bijt het spits af met zijn artikelen. Secretaris Jaap Smit verzorgt ook weer een belangrijke bijdrage: het 'Kwartaaljournaal', het jaarverslag 2016 en een verhelderend artikel over getijden. Namens het Platform Duurzaam Landschap Terschelling legt Mike Rinders uit wat er aan de hand is met de Boschplaat, waar de zee en de getijden vrij spel hebben.

Ook u kunt, als donateur, een bijdrage leveren aan de Miedbringer, het bestuur stelt het op prijs uw bijdrage te ontvangen! Vergeet niet zo af en toe te kijken op onze website: www.sos-terschelling.nl, met veel achtergrond- en nieuwe informatie.

Veel leesplezier!

Gerard Muiser, bestuurslid en eindredacteur van De Miedbringer

Van de voorzitter

BIJZONDER TERSCHELLING: MET MELK MEER MEST

In februari nam professor Jan Douwe van der Ploeg afscheid als hoogleraar rurale sociologie in Wageningen. Al tijdens zijn - en mijn - studietijd was hij kritisch over het Nederlandse en Europese landbouwbeleid. Begin zeventiger jaren stond die landbouw op een tweesprong. Enerzijds in de richting van het Plan Mansholt en de industrialisatie. Anderzijds de opkomst van de zorg om de natuur, het landschap en het milieu (Grenzen aan de Groei, Club van Rome). En aandacht voor 'alternatieve landbouw' onder meer de biologisch-dynamische landbouw.

Het platteland werd al via ruilverkavelingen drastisch 'op de schop' genomen; 'genormaliseerd', zoals dat heette. Dat betekende: volgens de norm, dus niet normaal. Daar tussen geklemd zat de individuele boer die ingedeeld werd als 'wijker' of als 'blijver'. Maar die mocht natuurlijk zelf beslissen, veelal ervaren als dramatisch.

Dat had uiteraard grote gevolgen voor de sociaal-economische structuur van het platteland in Nederland, maar zeker ook in Frankrijk en Duitsland. Daar trok het platteland leeg, ook financieel, verpauperende spookdorpen zonder bakker achterlatend. Vandaar een speciale hoogleraar rurale sociologie, die pleitte voor kleinschaligheid, lokale economie, menselijkheid en hoogwaardigheid. Maar ook de landschappelijke en ecologische structuur onderging vanaf die tijd een drastische verandering. De bekende productielandschappen van Flevoland, Friesland en Overijssel verschenen met megastallen, met hoogwaardige eiwitrijke grassoorten, met mestinjectie, zonder weidevogels, alleen veel ganzen. Die laatsten komen af op het eiwitrijke gras.

Dit alles was wel voorspeld. Want tijdens een VPRO-programma over eten en landbouw in 1976 zei de toenmalige Wageningse hoogleraar C.T. de Wit: "Mij staat eigenlijk maar één schrikbeeld voor ogen, namelijk dat we tegen het jaar 2000 de landbouw bedrijven met ongeveer 2% van de mensen. Ik vind dat een schrikbeeld, omdat dat toch wel gepaard zal gaan met veel energiegebruik, veel eenvormigheid en omdat ik er van overtuigd ben dat eigenlijk meer dan 2% van de mensen werkelijk levensvreugde moet kunnen vinden in de landbouw."

SLUITING ZUIVELFABRIEK FORMERUM

Ook Terschelling kreeg met deze ontwikkelingen te maken. Ik denk aan de sluiting van de zuivelfabriek in Formerum, de tweede ruilverkaveling, de bedrijfssluitingen. Door de eilandligging en door de gegroeide omstandigheden van zelfredzaamheid en 'neveninkomsten' verliep de sociaal-economische ontwikkeling hier wat minder dramatisch dan elders. Terschelling had daarom in sociaal-economische zin kunnen fungeren als voorbeeld voor Europa: neveninkomsten als oplossing. Maar Europa ging met Mansholt de weg op van grootschaligheid, naar monocultuur. Zoals dat van oorsprong ook gebeurde op Schiermonnikoog, een hoogwaardige melkveehouderij mogelijk gemaakt door ambities en uitgebreide inkomsten uit toeristen-op-stal.

Tijdens de donateursbijeenkomst afgelopen september hield veehouder Egbert Zorgdrager een lezing over de kansen voor de Terschellinger landbouw. Eigenlijk voor de Terschellinger Polder. Egbert is natuurboer en levert melk aan het zuivelfabriekje in Oosterend. Natuurboer betekent ook aandacht voor de weidevogels en de natuur. Inmiddels zijn er een tweede en derde agrarisch bedrijf op Terschelling die gaan overschakelen op 'biologisch'.

Maar ook op Schiermonnikoog zitten de zeven melkveehouders niet stil. Zij zijn vorig jaar tot de conclusie gekomen dat verder groeien op hun eiland er niet in zit, dat ze elkaar in hun individuele ambities in de weg zitten. De hoeveelheid weiland neemt niet toe, de toenemende hoeveelheid mest die met hun toenemende melkproductie gepaard gaat is niet meer af te zetten. Net als de veehouders aan de wal moeten zij 'vrijwillig' 10% inkrimpen vanwege de overmaat aan fosfaat en nitraat die zij in de grond brengen (dumpen). En de omringende natuurwaarden, de kwetsbare duinen, leggen een beperking op de ammoniak-uitstoot uit de stallen. Maar ook de tolerantie van de toeristen en overige eilandbewoners is beperkt ten aanzien van verkeersoverlast, lichtvervuiling, stank en machinelawaai door krachtvoer-aanvoer, robots, melkafvoer, mestinjectie, maaien en kuilen: het agrarisch-industrieel complex in het klein.

Waar is de idylle van het platteland gebleven? De zeven boeren op Schier hebben besloten het roer fundamenteel om te gooien, hun melkveestapel te halveren, over te gaan op agrarisch natuurbeheer en biologische landbouw met hogere toegevoegde waarden, in directe en indirecte zin. En mogelijk weer een eigen kaasfabriek. De oorspronkelijke zuivelfabriek (directeur Groendijk van Terschelling) is begin jaren zeventig als eerste gesloten: 'economy-of-scale'. Achtereenvolgens volgden Terschelling, Ameland en Texel, gekoppeld aan de beperkte melkhoeveelheid annex eilandgrootte. Een klein eiland kan nooit concurreren met grootschalige landbouw. De productie trekt daarheen waar het goedkoopst wordt geproduceerd. Ook uitstekende boeren onttrekken zich niet aan deze economische wetmatigheid.

Die moderne landbouw blijkt echter kwetsbaar, voor mest en ook voor melk-prijzfluctuaties. Maar die kwetsbare landbouw is wel van groot belang voor het beheer van de polders met zijn natuurlijke, landschappelijke en toeristische waarden. En voor de werkgelegenheid en de bodemvruchtbaarheid. Het is een symbiotische relatie, leidend tot het behoud van het authentieke karakter, de kleinschaligheid van het eiland. Mits de overlast, milieuschade en de schade aan de biodiversiteit binnen de perken blijft. Daar komen toeristen op af, omdat het elders verdwenen is: vogels en koeien in een open polder met kleurrijke weidebloemen en -vogels.

TOT SLOT

In deze Miedbringer wordt niet opnieuw ingegaan op de democratische 'toestanden in de wereld'. Behoudens in het hoofdstuk Actuele Onderwerpen ook niet op die op Terschelling. Dat is vooral een taak voor de vier politieke partijen op weg naar de nieuwe verkiezingen. Maar zorgen maakt SOS zich wel over dit bijzondere eilandbestuur.

Graag wijs ik op de Algemene Donateursbijeenkomst die op vrijdag 15 september wordt gehouden. Reserveer alvast deze datum in uw agenda. Nadere informatie volgt in de Miedbringer van augustus.

Veel leesplezier toegewenst.

Hilmar Schurink

Actuele Onderwerpen

‘Altijd in Beweging’ stond boven mijn nawoord in de december-Miedbringer. Dat geldt zeker voor de vele projecten en ontwikkelingen op het eiland. Ik praat de lezer weer bij, in aanvulling op de berichtgeving in de lokale pers. De Miedbringer is een belangrijk informatiekanaal. Het gaat vaak om moeilijke projecten, dus ook om moeilijke teksten.

B&Y-TERREIN GROENE STRAND

De bestuursrechter heeft een tussen-uitspraak gedaan over de bouwaanvraag voor de vijf bedrijfsloodsen op het B&Y-terrein aan het Groene Strand. De rechter was het met SOS eens dat de procedures rondom de Flora- en Faunawet en het Nitraatprogramma niet correct zijn verlopen. De gemeente krijgt tot half mei de gelegenheid om met aanvullende onderzoeksgegevens te komen wat betreft de aanwezigheid van de zandhagedis rond de bouwlocatie. Die staat op de Rode Lijst van te beschermen soorten.

Parallel is projectontwikkelaar Segesta in nauwe samenwerking met de gemeente bezig met een bouwplan voor (recreatie-) appartementen op die zelfde locatie. De laatste stand is dat er drie bouwontwerpen gepresenteerd zullen gaan worden, waaruit de Buren mogen kiezen. Het lijkt erop dat de stedenbouwkundige randvoorwaarden van de gemeente, opgesteld in overleg met Segesta, gaan in de richting van een te groot en een te hoog bouwvolume op de overgang van het Groene Strand naar het dorp. Maar alles hangt af van de architectonische vormgeving naar bouwvolume, gelaagdheid, geleedheid, materiaalgebruik, kleur en detaillering. Dit in relatie tot het havenfront, paviljoen de Walvis en de achterliggende woonkern van Oud-West. Te hopen is dat Segesta optreedt als ‘goede projectontwikkelaar’ die werkt vanuit het algemeen belang, en niet als ‘verkeerde projectontwikkelaar’ die werkt vanuit het eigen belang: winstmaximalisatie. Gezien haar dubbelrol speelt de kwetsbaarheid van de gemeente hierin ook een rol.

STRANDHOTEL MIDSLAND AAN ZEE

Rond het uitkomen van deze Miedbringer heeft de bestuursrechter uitspraak gedaan in het geschil over het ‘beperkte restaurant-hotel’ op de zeekering bij Midsland aan Zee. De drie behandelende rechters spraken in de drie uur durende rechtzitting over “Een draak van een zaak”. Dit gezien de juridische complexiteit en de onzorgvuldigheid waarmee de gemeente heeft gewerkt. Maar ook de projectontwikkelaar Van Wijnen Recreatiebouw veranderde nogal eens van koers.

Het begon met een appartementenhotel, maar dat paste niet in het (verouderde) bestemmingsplan. Toen werden - op vier na - de appartementen uit de bouwtekening geschrapt, maar bleef het bouwkundig omhulsel in stand. Dat paste wel in het bestemmingsplan. De twee leeg gemaakte etages werden ingetekend als ‘zalen’, bijvoorbeeld voor groepen en congressen. Daarop was de omgevingsvergunning verleend. Maar dat laatste paste weer niet in het bestemmingsplan. Die was inmiddels bestuurlijk van status veranderd via een Beheerverordening (een soort nieuw bestemmingsplan). Daarop is geen bezwaar- en beroepsprocedure mogelijk. Maar die formele bezwaren van de Buren en SOS lagen inmiddels wel op tafel op grond van het oude bestemmingsplan en de door de gemeente (Fumo) verleende omgevingsvergunning-van-rechtswege. En dus zonder de noodzakelijke ‘deugdelijke motivering’. Omdat lege etages voor een projectontwikkelaar niet interessant zijn, werden de oorspronkelijke appartementen (nu zonder eigen keuken, dus hotelappartement) er recent weer ingetekend in nauw overleg met de gemeente. Dit onder de zinspreuk ‘beperkte ruimtelijke ontwikkeling’.

Inmiddels had het Rijk (Rijkswaterstaat) de zeeoep ook aangewezen als wettelijke zeekering. Dat betekent dat er geen nieuwbouw in die zone mag plaatsvinden. En ook hier geldt de Flora- en Faunawet. Kunt u het nog volgen? De rechters zullen bepalen waaraan getoetst had moeten worden. Dat wordt heel interessant.

9

NATURA2000 'EILANDSTAART'

Samen met het Platform Duurzaam Landschap Terschelling is SOS in beroep gegaan bij de Raad van State tegen het Beheerplan Natura2000 'Duinen van Terschelling'. Niet omdat beide partijen daar tégen zijn, maar juist vóór. Hoe zit dat dan? Dat komt omdat het Natura2000 de Eilandstaart (de Cupidopolder, Amelander Gat) wil behouden en ontwikkelen wat betreft specifieke 'Habitats', natuurdoeltypen. Het vervelende is nu dat sinds enkele decennia die kust daar sterk afslaat. Het zand vliegt de bocht om naar de Waddenzee. Dus van tweeën één: of je behoudt, of je laat afslaan. De zaak ligt nog wat ingewikkelder, want Staatsbosbeheer als eigenaar van de grond gaat over natuurbeheer en niet over kustbeheer. En Rijkswaterstaat gaat alleen over het kustbeheer, de Basiskustlijn tot en met Paal 26, en niet over natuur. Dus welke instantie moet nu ten oosten van Paal 26 de Natura2000-doelstellingen waarmaken? Deze hebben inmiddels een wettelijke status gekregen, Europees maar liefst. Nu is zee ook 'natuur', maar niet de natuur die wettelijk voorgeschreven is in Natura2000. Dus negeren en niets doen is geen oplossing. Welke maatregelen komen daarvoor dan wel in aanmerking? Door middel van het beroep hebben SOS en het Platform formeel aandacht gevraagd voor dit dilemma. Via de Raad van State bij de bestuurlijk verantwoordelijke: de provincie Friesland. Die beheert ook de Natura2000-pot. Verderop in deze Miedbringer schrijft Mike Rinders van het Platform meer over de Gecoupeerde Eilandstaart.

NATUURHERSTEL BAAI DELLEWAL

De rechter heeft uitspraak gedaan in het geschil tussen Westcord-Hotels en de gemeente Terschelling over de hardheid van de afspraken die gemaakt zouden zijn over het bebouwen van een stuk duin ten oosten van hotel Schylge. De rechter oordeelde dat de gemeenteraad vrij was niet in te stemmen met hotelbouw ter plaatse. De weg is dus vrij voor de gemeente om met de initiatiefneemsters van het Natuurherstelplan Baai Dellewal echt om tafel te gaan zitten. Het beslag op de gronden hoeft daarvoor geen belemmering meer te vormen. Sinds een jaar houdt de gemeente echter de communicatie op, in afwachting van de 'Grootse Plannen' die de gemeente kennelijk heeft met de Baai.

In juni verhuist de campus van het Maritiem Instituut naar de nieuwe locatie op de Berg en moet de gemeente de oude campus Victoria terugkopen van woningbouwstichting De Veste. Ook dat biedt openingen voor de Baaidames om de Baai van Terschelling verder zijn aantrekkelijke en unieke karakter terug te geven: een situatie van 'once in a lifetime'. Daar zijn fondsen voor op landelijk niveau. Nu nog visie bij de gemeente. De Baai wordt ongetwijfeld een onderwerp voor de gemeentelijke verkiezingen komend voorjaar.

HAVENVISIE

Een ingewikkeld verhaal, waarin ik u mee wil nemen. De gemeente is gestart met het opstellen van een Havenvisie. Dit doet zij interactief in samenspraak met alle 'belanghebbenden' (waaronder SOS) en onder deskundige leiding. Een uitstekende aanpak die navolging verdient. Nu kan het ook niet anders, want de gemeente is niet de enige beslisser in de haven. Rijkswaterstaat is ook een belangrijke speler. Maar ook gebruikers als rederij Doeksen, rederij Wadden-transport van de 'Terschellingerbank', de Betonning, de Visserij, het Reddingswezen, de Bruine Vloot, de pleziervaart enz. maken van de haven gebruik en beslissen. En niet te vergeten aan de landkant de bewoners langs de WB-kade, de andere eilanders, de toeristen, bus- en taxibedrijven, transportbedrijven, fietsenverhuurders. En dat allemaal op een beperkte ruimte die daarvoor niet meer is ingericht, maar wel een zekere toeristische aantrekkingskracht heeft: het gezellige rommelige op de overgang van land en water.

Schepen en transporten worden echter steeds groter of gaan 'af- en aan'-varen. Want "Terschelling moet groeien, nietwaar?". Een belangrijke structuurbepalende activiteit, zowel te water als te land, is het personen- en vrachtvervoer (met voor- en natransport). De eerste valt onder 'De Concessie' van het Rijk, de tweede is min of meer 'vrij' (Mare Liberum). En daar hebben we meteen een dilemma te pakken: wie mag gebruik maken van de veerhaven en de losbrug, en wie niet? En wie zorgt voor voldoende aanleg- en parkeercapaciteit? Bepaalt rederij Doeksen met twee nieuwe passagiersschepen (plus de reserveboot) en een aparte vrachtboot de logistieke structuur, of moet zij zich aanpassen aan de

stedenbouwkundige, verkeerskundige en nautische randvoorwaarden van de gemeente? Kunnen de grotere schepen geconcentreerd worden aan het begin van de haven - de veerhaven - of moeten de vrachtschepen naar de Werkhaven met loswal achterin? En wat betekent dat in nautische zin (op het water voor de medegebruikers, zuiging) en in verkeerstechnische zin (op het land voor de medegebruikers, fietsveiligheid). Zitten de verschillende gebruikers elkaar niet in de weg? En blijft het voor iedereen nog aantrekkelijk? Of moet er een zoning komen naar ruimte of naar tijdsperioden? Of komt een nieuwe loshaven bij het bedrijventerrein in beeld, aan de Baai Dellewal in Naturazoo-gebied? Ook de Havenvisie is een complex onderwerp dat ongetwijfeld nog speelt bij de gemeenteraadsverkiezingen.

POSTZEGELBESTEMMINGSPLANNEN

SOS wordt in toenemende mate geconfronteerd met zogenoemde 'postzegelbestemmingsplannen'. Deze worden toegepast in situaties waarin plannen van initiatiefnemers in strijd zijn met het geldende bestemmingsplan. Dat gebeurde in het verleden vrij sporadisch. De laatste tijd neemt dat aantal sterk toe. Om gelegenheidsaanpak te voorkomen is een 'toetsingskader' gewenst, ook voor SOS.

Nu kun je het uitgangspunt huldigen: "Bestemmingsplan is bestemmingsplan". Maar in de praktijk leidt dit tot onwerkbare en ongewenste situaties, de tijd schrijdt voort. Het is dan de vraag hoe met die strijdige initiatieven om te gaan: bezwaar indienen of niet? Want 'een gunfactor' leidt niet automatisch tot de vereiste 'deugdelijke motivering' en 'goede ruimtelijke ordening' vanuit algemeen belang. Als de gemeenteraad de ruimtelijke wensen en uitgangspunten van de private initiatiefnemer zonder haar eigen deugdelijke motivering overneemt, dan rijst de vraag waar de bestuursrechtelijke verantwoordelijkheid blijft. Huiselijker gezegd: de rechtszekerheid voor de burger.

SOS heeft gewezen op de schaal 'leuk - nuttig - noodzakelijk - urgent'. Anders gezegd: gewezen op de 'nut-en-noodzaak discussie'. Deze trits kan in voorkomende situaties als analysekader en motivering worden ingezet. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Pluktuin, de Golfbaan, de Westerkeyn, het B&Y-terrein, het Punthoofd, strandhotel Midsland aan Zee, de schapenshuur Van Deelen. En voor andere bestemmingsplannen die zwaar verouderd zijn en niet meer passen in een 'goede ruimtelijke ordening'.

Hilmar Schurink

Kwartaaljournaal

Van een lezer ontving ik de opmerking dat ik in het kwartaal-journaal vele punten behandel, zonder erg diep op de onderwerpen in te gaan. Maar het is ook niet de bedoeling om uitgebreid in te gaan op alle punten. Het journaal is bedoeld om te laten zien waar het SOS-bestuur zich mee bezig houdt. Mochten er vervolgens onderwerpen in staan waar u meer van wilt weten, dan kunt u bijvoorbeeld de website van de gemeente Terschelling opzoeken en vervolgens naar 'Vergaderingen' gaan. De vergaderingen kunt u vervolgens afluisteren. Ook worden er onderwerpen in de lokale kranten behandeld en op de website van SOS: sos-terschelling.nl. En als u er niet uitkomt, dan kunt u altijd de secretaris mailen of bellen. Onderwerpen waar SOS dieper mee bezig is komen in het hoofdstuk Actuele Onderwerpen aan de orde. Ik ga daarom toch maar op de zelfde wijze verder.

► *Op 16 november* waren we aanwezig in ET-10 om door de wethouder nader geïnformeerd te worden over het zwembad 'De Dôbe'.

► *Op 22 november* waren we in de Driemaster te Midsland waar het Wetterskip de plannen ontvouwde over de rioolwaterzuivering aan de Nieuwe Dijk te West. Dit project kreeg de naam: Vis en Vogels. Dezelfde avond gingen we naar een raadsvergadering waarin groen licht werd gegeven voor de aanleg van een zonneweide te Hee.

► *Op 29 november* vond een raadsvergadering plaats. De indexatie van de koop-prijs- grens van woningen werd onder de loep genomen, evenals de wijze van inspraak tijdens vergaderingen.

► *Op 13 december* vond een raadscommissie-vergadering plaats waarin de plannen van Cupcompost werden besproken om te gaan composteren in de polder ten zuiden van Lies.

► *Op 15 december* waren we aanwezig bij een bijeenkomst wegens het verplaatsen en opnieuw in gebruik nemen van het Drenkelingenhuisje, oftewel het 'Hûske op 'e Hoek'.

► *Op 19 december* gaven wij onze mening over de Woonvisie. Burgers kunnen via een inloopbijeenkomst ook hun visie geven. Diezelfde avond waren we aanwezig bij een raadsvergadering. Cupcompost krijgt in deze vergadering groen licht om te gaan composteren via een pilot-project van vijf jaar. Verder wordt besloten dat onze gemeente een Fair-Trade-gemeente gaat worden.

► *Op 5 januari* van het nieuwe jaar waren we aanwezig bij de nieuwjaarsbijeenkomst op het gemeentehuis.

► *Op 17 januari* waren we aanwezig bij een raadscommissie-vergadering. Gesproken werd over het vergroten van een loods op het bedrijventerrein. Op deze dag stonden we ook voor de bestuursrechter in Leeuwarden, waar de bouw van het strandhotel Midsland aan Zee is behandeld.

► *Op 19 januari* kwam het algemeen bestuur van SOS voor vergadering bijeen.

► *Op 23 januari* dienden wij samen met het Platform een beroep in bij de Raad van State tegen het Beheerplan Natura2000, in verband met de voortdurende afslag van de oostpunt van ons eiland, met name de Cupido's Polder.

► *Op 31 januari* vond een raadsvergadering plaats en de uitbreiding van de loods op het Bedrijventerrein mag gaan plaats vinden. En de welstandscommissie 'Hûs en Hiem' heet nu Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit. Het is maar dat u het weet!

► *Op 7 februari* stond de aanleg van een zonnedak op de agenda. Deze zou moeten komen boven het langparkeerterrein op de Werkhaven. Er tekende zich veel tegenstand af. Reden om dit onderwerp van de agenda te schrappen. En de Raad besprak de Nota van Uitgangspunten voor een nieuw bestemmingsplan voor het haventerrein.

► *Op 28 februari* werd tijdens de voorbereiding van het bestemmingsplan van het havengebied voorgesteld een werkhaven aan te leggen bij het 'Lichtje'. Verder ging de raad akkoord met nieuwbouw van het strandpaviljoen West aan Zee. Ook kwam het Westerkeyn-terrein aan de orde. Hier vindt jaarlijks het Oerol plaats, maar de eigenaar van het perceel heeft bouwplannen voor recreatiewoningen in gedachten.

► *Op 1 maart* kwam de klankbordgroep bijeen om te praten over kwelderherstel. Dit zou aanvankelijk gebeuren bij de Strieper Kwelder. Later werd het plan verschoven om de oost, naar de Keag vanaf de Oude Dijk. En nu hoorden we dat op de voormalige Keag tien hectare landschapselementen en bij de Strieper Kwelder twintig hectare landschapselementen geplaatst zullen worden. We hebben vooral moeite met de plannen voor de Strieper Kwelder.

► *Op 7 maart* kwam tijdens een raadscommissie-vergadering de Zelfpluktuin Groenhof weer ter sprake. De eigenaar wil er een schuur met inpandige woonruimte realiseren, in strijd met het bestemmingsplan. Het op te stellen bestemmingsplan staat dan een nokhoogte van 10 meter toe. Camping Mast te Formerum mag uitbreiden van de raad. En op het Westerkeyn-terrein mag de eigenaar een hotel bouwen, maar dat wil hij niet. Een twaalfal recreatiewoningen is voor hem realistischer, maar de Raad komt er voorlopig ook nog niet uit. En de vraag waar Oerol dan naartoe moet, blijft onbeantwoord.

► *Op 11 maart* ging een afgevaardigde van ons bestuur op uitnodiging van Staatsbosbeheer mee op excursie naar Ameland. Vooral de natuurgebieden de Hon en het Oerd werden bekeken. Dit in verband met toekomstige planvorming voor onze Boschplaat.

► *Op 15 maart* waren wij de gehele dag aanwezig in De Kraak om te komen tot een goede visie op het havengebied, vooruitlopend op het nieuwe bestemmingsplan.

► *Op 17 maart* kwam het algemeen bestuur van SOS ter vergadering bijeen. En op 21 maart deden we mee met de discussie over de toekomst van de Boschplaat en waren we bij 'Et er Oer Ha' over het hotelletje Seinpaalduin en de Natuurschuur in Lies, beide van Staatsbosbeheer.

Beste lezer, ik ben er weer doorheen. Op dit moment van schrijven is het al lekker voorjaarsweer en de zon heeft al flink wat kracht. Ik hoop samen met u op een aangenaam en kalm voorjaar.

Uw secretaris Jaap Smit

Jaarverslag 2016

BESTUUR

Het bestuur bestond eind december uit twaalf leden. Het algemeen bestuur kwam dit jaar vier keer ter vergadering bijeen. Daarnaast kwam het algemeen bestuur nog twee maal bij elkaar om te worden geïnformeerd over specifieke onderwerpen.

Verder wordt er regelmatig overleg gepleegd via de e-mail en worden op deze wijze de wederzijdse standpunten naar voren gebracht. Vaker vergaderen is dan niet meer nodig.

MIEDBRINGER EN WEBSITE

De Miedbringer verscheen ook dit jaar weer drie maal. Het blad wordt altijd voorzien van een foto op de middenpagina. Hierop komen soms leuke reacties. Het is verder een lezenswaardig blad waarin we onze mening geven over bepaalde onderwerpen en ze ook kunnen toelichten.

Onze vernieuwde website sos-terschelling.nl is een jaar in gebruik. De website wordt goed bezocht. Men kan er zijn mening op kwijt en soms meldt een nieuwe donateur zich aan via de site.

ALGEMENE DONATEURSBIJEENKOMST

De 54e algemene donateurs bijeenkomst vond plaats op 16 september 2016 in 'De Kraak' te West-Terschelling. Aanwezig zijn 9 bestuursleden en 23 donateurs. Drie leden van het algemeen bestuur zijn aftredend, te weten voorzitter H.F. Schurink, secretaris J.A. Smit en dhr. J. van der Zee. Ze stellen zich allen herkiesbaar. Tegenkandidaten zijn er niet zodat ze alle drie bij acclamatie worden herkozen.

RUIMTELIJKE ORDENING

Dit jaar is er veel te doen geweest rond het B&Y-terrein, gelegen aan het Groene Strand te West. Wij gaan in beroep tegen de voorgenomen bouw van bedrijfsloodsen aldaar. In november gaan we naar de rechtbank te Groningen, maar een uitspraak was er einde van het jaar nog niet. De gemeenteraad beslist in oktober dat op het terrein ook woningen mogen worden gebouwd op een oppervlak van 1354 m² en met een nokhoogte aan het Groene Strand van 11 meter. Dit geeft de projectontwikkelaar dus de mogelijkheid te kiezen uit bedrijfsloodsen of woningbouw. Na jaren van gesteggel wordt het steeds moeilijker om nog tot een oplossing te komen, want wat er ook beslist wordt, de Raad van State zal ongetwijfeld het laatste oordeel hierover moeten geven. En zo zullen we nog lange tijd tegen een desolaat B&Y-terrein moeten aankijken.

Dit jaar heeft de gemeente veel gedaan om een toekomstvisie te bepalen, TS-25. Veel belangstelling van de burgers was er niet. Het blijft ook lastig om in de toekomst te kijken. Wij hebben ons er wel mee bemoeid en ook onze visie gegeven over diverse onderwerpen. Na de vaststelling door de Raad moeten we helaas constateren dat met onze inspraak bar weinig is gedaan.

Er is dit jaar ook veel te doen geweest over de aanleg van een Natuurgolfbaan in de bossen van West. De golfbaan zal negen holes krijgen, het startpunt zal zijn nabij Hotel Boschrijck en het terrein loopt tot aan de badweg van Paal Acht. Het terrein zal ca. 50 hectare bedragen en wordt in erfpacht uitgegeven door Staatsbosbeheer.

Zowel de gemeente als ook de provincie stellen elk € 50.000 beschikbaar. In juni werd een publieksavond belegd in ET-10. Hierna wordt het weer stil.

Wij twijfelen aan de financiële haalbaarheid van het geheel, temeer omdat de aanlegkosten een bedrag vergen van ca. € 2,2 miljoen.

In oktober konden wij kennis nemen van de werkzaamheden op de Grië door middel van een velddag. Bepaalde werkzaamheden kunnen nog niet worden uitgevoerd omdat dit nog onder de rechter ligt.

Rijkswaterstaat kwam dit jaar met de besluitvorming rond de legger voor de primaire waterkering. Aan de wadkant is dit de dijk. Verder loopt deze kering ruwweg vanaf de Nieuwe Dijk naar Paal Acht en volgt vervolgens de zeekering tot voorbij Formerum. Daarna buigt het terug om vanaf Lies de Duinweg te volgen tot aan Oosterend om aan te sluiten op de Dwarsdijk. De zomerhuisgebieden West aan Zee en Midsland aan Zee liggen er wel in, maar het dorp West-Terschelling ligt erbuiten. Enkele raadsleden wilden voor de bewoners aan de haven een compensatieregeling in het leven roepen als er schade aan huizen zou ontstaan door een hoog tij water. Dit voorstel haalde het uiteindelijk niet.

DIVERSEN

Staatsbosbeheer wilde in het bos van Hoorn ca. drie hectare bos bestemmen voor natuurbegraven. Tijdens de jaarlijkse Burebieren van de oostelijke dorpen werd dit plan besproken, maar verworpen. Dit omdat het een aantasting zou kunnen betekenen voor de traditionele manier van begraven om Oost. De Museumwerf te West ging helaas ter ziele bij gebrek aan voldoende betaald werk.

Kwelderherstel zou moeten plaatsvinden tussen de Ans en de Keag door middel van houten dammen in een bepaald patroon. Dit zou via Oerol een publiekstrekker moeten worden voor de Culturele Hoofdstad Leeuwarden in het jaar 2018. Na onderzoek kwam men tot de slotsom dat ter plaatse nauwelijks slibaan-groei zou plaats vinden en staat het hele project op losse schroeven.

Staatsbosbeheer wordt eigenaar van de Rimkeskooi en diverse landerijen gelegen achter de Dwarsdijk op de Grië. Dit komt tot stand via een opmerkelijke grondruil waarmee de eigenaren van strandpaviljoen de Walvis aan het Groene Strand ook eigenaar worden van de ondergrond van dit paviljoen. Strandpaviljoen de Walvis wil uitbreiden en de Raad keurt een uitbreiding van alle strandpaviljoens goed tot een oppervlak van 1000 m².

De eigenaar van de Manege te Hoorn komt ook met plannen, maar de Raad beslist dat er niets verandert. De manege is en blijft gewoon een manege. De coöperatie Terschellinger Energie (TEC) krijgt van de Raad toestemming een zonneweide met 800 panelen op te richten nabij het dorp Hee. Verder wordt stroom opgewekt door middel van zonnepanelen op het dak van een boerderij te Lies.

Het zwembad in West moet op zoek naar een nieuwe beheerder, want het contract met de huidige beheerder loopt eind van dit jaar af. Voor eind juni 2017 moet een beslissing zijn gevallen.

Er wordt nagedacht over een nieuwe rioolwaterzuivering op het bedrijventerrein te West. Het gezuiverde water zou dan geloosd gaan worden via de spuilsuis te Kinnum. Trekvisserij zal het gemakkelijker gemaakt worden om vanuit de polder het zoute water van de Waddenzee te bereiken, en vice versa.

En de Maatschap Cupido (Cupcompost) krijgt van de Raad toestemming om via een 'pilot-project' gedurende vijf jaar lang te gaan composteren in de polder ten zuiden van het dorp Lies.

Van het realiseren van een nieuw badhotel op de zeereep te Midsland aan Zee horen we dit jaar niets. Wel zitten we in de beroepsprocedure, dus wachten we maar af.

Van de Stichting Natuurherstel Baai Dellewal komt ook weinig nieuws. Zolang het beslag op de duingrond door Westcord Hotels niet wordt opgeheven, is er weinig om over te praten. Wel krijgt de stichting een legaat van een Terschellinger echtpaar van € 100.000.

En in juli van dit jaar wordt de officiële handeling verricht voor de bouw van de nieuwe campus voor het Maritiem Instituut Willem Barentsz. Naast de campus zijn ook zestien sociale huurwoningen gerealiseerd.

Het Nederlandse Waddengebied is dit jaar door het Nederlandse publiek uitgeroepen tot mooiste natuurgebied van Nederland. Het was al Unesco-werelderfgoed.

Het Drenkelingenhuisje – ook wel genoemd 'Húske op 'e Hoek' - is verplaatst en na stormschade geheel gerestaureerd.

Jaap Smit - secretaris

De kwispelende staart van Terschelling gecoupeerd?

PLATFORM DUURZAAM LANDSCHAP TERSCHELLING

Het Europees natuurmonument 'De Boschplaat' krimpt. Juist het ecologisch interessantste deel, de Cupido's polder, verdwijnt in snel tempo in zee. Veel wetenschappers en beheerders verklaren dat als een tijdelijk verschijnsel, behorend bij een "kwispelende eilandstaart", als onderdeel van een cyclus in het Ameland gat. Deze cyclus zal weer voor een omslag zorgen en samen met een 'zandgolf' moet alles weer goed komen, zo is het idee. Verder wordt geoordeeld dat er vooral niet moet worden ingegrepen in dit natuurlijke dynamische proces. En er komt mooie andere natuur voor in de plaats.

Het Platform denkt dat we hier vooral met wensdenken te maken hebben. Haar visie is dat niet een cyclus de ontwikkelingen domineert, maar vooral processen veroorzaakt door menselijk handelen. Van een zogenoemde 'natuurlijke dynamiek' is al geruime tijd geen sprake meer. Ingrijpen is nu noodzakelijk om door menselijk handelen veroorzaakte ontwikkelingen in de natuur te keren. Dat gebeurt nu ook al op veel andere plaatsen. De hoogwaardige natuur op de Boschplaat inwisselen voor een algemeen voorkomende 'zee-habitat' zonder vegetatie lijkt een slechte ruil.

VERANDERINGEN IN HET AMELANDER GAT, NATUURLIJKE DYNAMIEK?

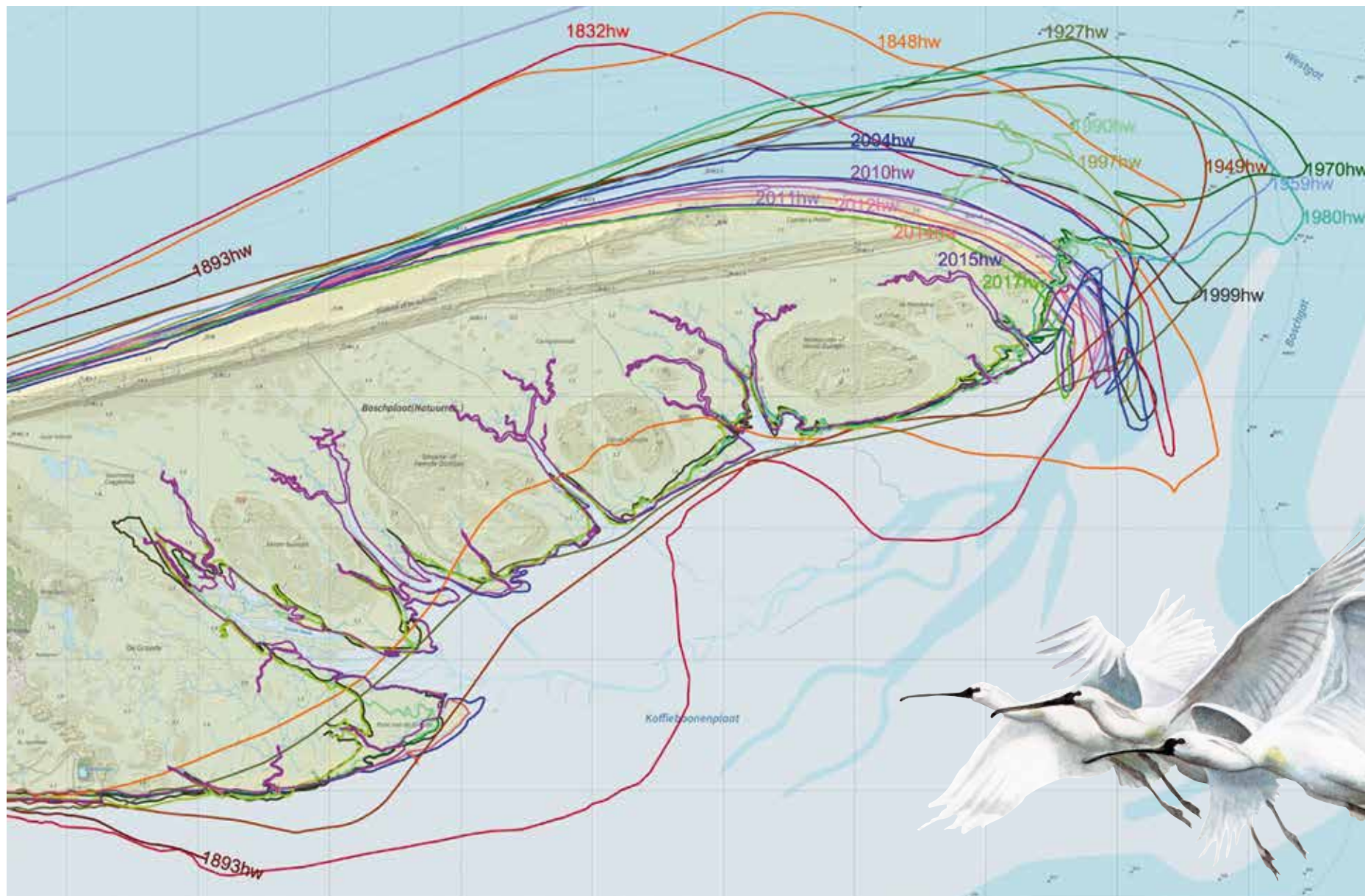
Op het wad onder Terschelling en Ameland bepalen in- en uitstromend sediment, stroming, golven en wind de veranderingen van het Ameland gat en haar omgeving. Al deze factoren zijn beïnvloed door menselijke handelen. Er bestaat een structureel zandtekort in het Waddengebied, veroorzaakt door een aantal processen waarvan zeespiegelstijging door hogere temperaturen en bodemdaling door delfstofwinning de belangrijkste zijn. Ondanks het huidige zandsuppletieprogramma van Rijkswaterstaat is het jaarlijkse tekort circa 6 miljoen m³ aan zand (inclusief Noordzeekusten en buitendelta's). Dit zandtekort heeft een grotere invloed op het kustgedrag dan een eventuele cyclus in de slenkenconfiguratie. Zandsuppleties worden nu toegepast bij Vlieland, Texel en Ameland daar waar de Basiskustlijn overschreden wordt. Slib wordt wel in voldoende mate aangevoerd vanuit de Noordzee.

De buitendelta van het Amelandergat (het Bornrif) blijft stabiel en de westkant van Ameland wordt in stand gehouden door zandsuppleties. Het gevolg is dat de Boschplaat nu fungeert als de zandleverancier voor de Waddenzee, waar de zandvraag onder meer ontstaat door een langjarig gemiddelde zeespiegelstijging van ca. 2 mm per jaar.

De hoog- en laagwaterlijnen laten sinds 1832 een heen en weer gaande beweging zien van de 'Eilandstaart' in oost-westelijke richting. De 'ontdekte' regelmaat in deze cyclus van 60 tot 70 jaar is echter niet duidelijk te herkennen.

De verwachte kentering, omstreeks 2010, heeft nog niet plaats gevonden. De teruggang in westelijke richting wordt soms onderbroken door korte periodes waarin de kust weer groeit, samenhangend met een situatie van een enkele geul in het Amelander gat. In periodes met een dubbele geul gaat de achteruitgang van de kust juist versneld en langer door. De noordzijde van de

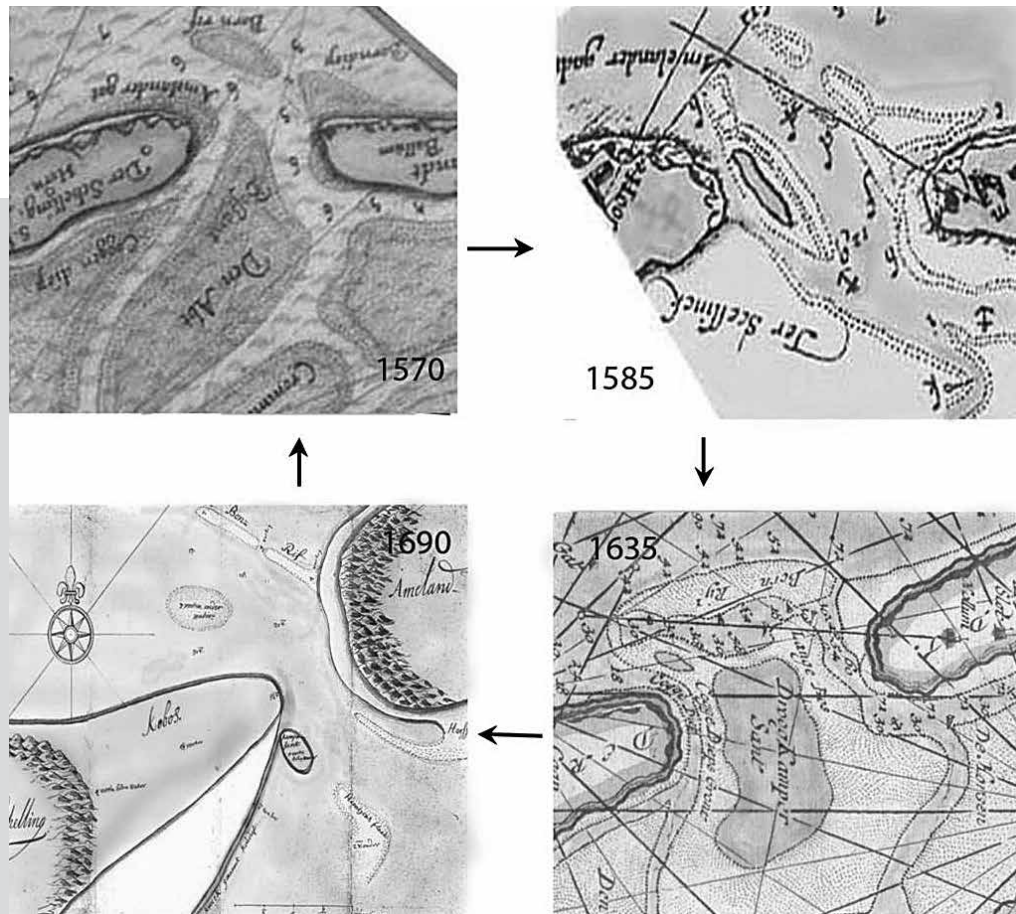
Eilandstaart, de Cupido's Polder, laat een nog duidelijkere vrijwel doorgaande erosie zien. Doordat de zuidkant van de Eilandstaart vrijwel stabiel blijft wordt de Eilandstaart dus ook steeds smaller.

De oude kaarten van het gebied van voor 1800 zijn te onnauwkeurig om daar de geulconfiguratie uit af te leiden, laat staan om er een cyclus in te herkennen. Er

is wel een ander proces in te herkennen, namelijk dat een slenk (het Koggediep) van oost naar west wandelt en daarbij de Eilandstaart verkleint om uiteindelijk te verzanden. In de steeds groter wordende ruimte tussen Terschelling en Ameland (op exact ingemeten zeekaarten te zien) ontstaan uit delen van de eb- en vloeddelta zandplaten, die uiteindelijk de Boschplaat vormen. Of dit proces zich herhaalt is nog maar de vraag.

De zeespiegel stijgt nu sneller dan voorheen, en onder meer baggeren en gaswinning zorgen voor minder beschikbaar zand. Dus wel een opdringende geul, maar niet voldoende vorming van zandplaten. Het is moeilijk voor te stellen dat er op natuurlijke wijze voldoende 'zandbudget' ontstaat om een natuurlijk herstel van de Boschplaat te bewerkstelligen volgens de voorspelde 60-jaren cyclus. Opmerkelijk is dat de situatie op de kaart uit 1570 gelijkenis vertoont met de huidige situatie.

ZANDSUPPLETIE?

Veel natuurdoelen voor de 'Eilandstaart', zoals instandhouding en uitbreiding van bepaalde 'Habitat-typen' verwoord in het Natuur2000 Beheersplan 'Duinen van Terschelling', zijn niet haalbaar bij afname van het natuurareaal door kustafslag zoals nu de verwachtingen zijn. Aanvoer van een nieuw 'zandbudget' kan het areaal weer vergroten. En met vooral kleinere zandkorrelgroottes zullen 'embryonale' en 'witte duinen' ontstaan. Die habitats zijn zeer gewild. Meer zand zal de verstuuving aanjagen, zodat door verstikking van oude vegetatie de successie stopt en er meer pioniersvegetaties kan ontstaan, vooral achter de Stuifdijk. Het voedselarme suppletiezand is gunstig voor pioniersvegetaties. Voldoende 'zandbudget' geeft ruimte voor experimenten, te denken valt aan een proef met een overslaggrond ('washover') op het oostelijkste deel van de Stuifdijk. Het landschap achter de Stuifdijk wordt dan rijker aan variatie, en de pioniersvegetatie zal weer toenemen. De kans op het ontstaan van een hoogwatervluchtplaats zal ook worden vergroot met een forse zandsuppletie. Als helder referentiepunt is de situatie uit 1990 te nemen, de start van het 'dynamisch kustbeheer' met de vaststelling van de Basiskustlijn uit 1990 als kusterosiegrens. Risico's bij de zandsuppleties zijn er niet. En de nadelige effecten zijn gering want het zand komt bij iedere uitkomst goed terecht, of het nu op de kust blijft liggen, op de Buitendelta komt, op Ameland terecht komt of de Waddenzee instroomt. Het is een project dat op veel sympathie van de bevolking en de bezoekers kan rekenen.

EEN NATUURLIJK EILAND: EEN VERHAAL ZONDER KOP OF STAART?

Dynamisch kustbeheer werd in 1990 geïntroduceerd in samenhang met het instellen van de Basiskustlijn (BKL). Op Terschelling is inmiddels een 'natuurlijker zeereep' ontstaan die - veelal terecht - door de betrokken beheerders als een succesverhaal wordt beschouwd. Het succes heeft echter ook een keerzijde. Er is weinig aandacht voor de minpunten in deze beheerwijze die hoofdzakelijk neerkomt op 'niets doen'.

De problemen ontstaan daar waar toetsingen aan de eisen van de Primaire Waterkering en de Basiskustlijn, of randvoorwaarden ontbreken. De kop- en staartgebieden vallen wat betreft de instandhouding van het natuurareaal buiten het blikveld van de beheerders. Die gebieden komen daardoor niet in aanmerking voor maatregelen, tenzij met het kustfundament rekening wordt gehouden. Het resultaat is het verlies van ca. 440 ha uniek natuurgebied op de staart van het eiland, vooral de Cupido's Polder.

Het huidige beleid om de Nederlandse kustlijn te handhaven is noodzakelijk om Nederland voor de lange termijn bewoonbaar te houden. Dat geldt ook voor de bewoonde Waddeneilanden. Het gevolg is dat er ook onnatuurlijke maatregelen genomen moeten worden, zoals zandsuppleties. Dit gebeurt nu op de al vrijwel verdwenen kop of staart van de eilanden Vlieland, Ameland en Texel.

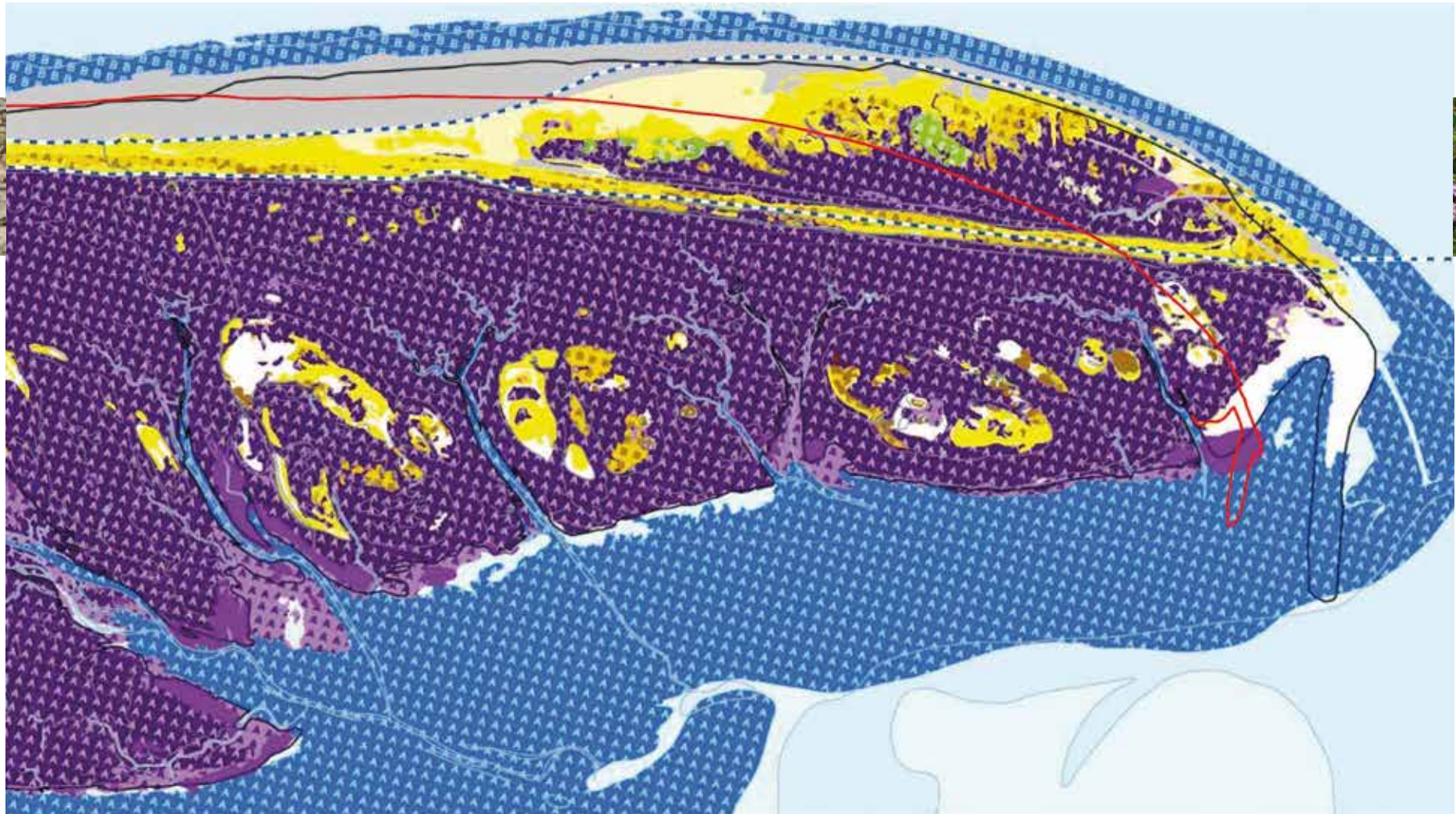
Als de lange-termijn trend van zeespiegelstijging doorzet, of versnelt, en de eilanden dus de neiging blijven houden om "door te rollen" naar de vasteland-

- Begrenzing Natura 2000
- Noordzeekustzone, Waddenzee en Duinen Terschelling

Habitattype

H0000, Geen habitat	H2110, Embryonale duinen
H1140A	H2120, Witte duinen
H1140B	H2130A, Grijze duinen (kalkrijk)
H1310A, Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	H2130B, Grijze duinen (kalkarm)
H1310B, Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	H2160, Duindoornstruwelen
H1320, Slijkgrasvelden	H2170, Kruipligstruwelen
H1330A, Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)

kust, dan zullen de kop en staart van de eilanden uiteindelijk bij het huidige beleid verdwijnen of kleiner worden. De consequentie moet zijn, dat indien we deze unieke natuurgebieden willen behouden, inclusief hun golfremmende werking op de kustverdediging van de vasteland-kust, er ook op Terschelling zandsuppleties nodig zijn. Vertrouwen op de hypothese van een 60-jarencyclus die het verloren natuurareaal aan de staart weer terug brengt is gezien de huidige zeespiegelstijging en klimaatverandering niet realistisch, volgens het Platform. Is er sprake van uitruil van natuur? Er komt inderdaad, zoals wordt aangegeven, natuur in plaats van de afgeslagen natuur terug. Maar als we kijken wat er gebeurt, is het de vraag of dit een goede ruil is.

Het areaal van een aantal zeldzame Habitat-gebieden wordt kleiner of verdwijnt, een aantal verschuift. Eén Habitat-type wordt flink groter in oppervlak, namelijk de vegetatie-loze Noordzeezone.

Op de voorgaande figuur is te zien dat het deel van de Boschplaat dat tot het Natura2000-gebied 'Duinen van Terschelling' behoort, de Cupido's Polder, al met meer dan de helft is afgenomen. Hoog tijd om eensgezindheid te bereiken over het toekomstige beleid en over de bijbehorende maatregelen.

Mike Rinders, namens het Platform

Getijden

Als het weer volle maan is, dan weten we dat het bijna springtij is. Als geboren Terschellinger hebben we leren leven met het getij.

Het mag als bekend worden verondersteld dat springtij ontstaat als de maan en de zon in één lijn met de aarde liggen. Andersom geldt hetzelfde: als de maan haaks staat op de lijn met de zon en de aarde, spreken we van doottij. Dit gebeurt als de maan in het eerste- of in het laatste kwartier staat.

Geheugensteuntje: "P" staat voor premier. Als je het pootje van de "P" afhaalt en naar de maan kijkt weet je dat de maan in het eerste kwartier staat. Hetzelfde

geldt voor de "d". De "d" staat voor dernier en zonder het stokje aan de "d" staat de maan in het laatste kwartier. Het echte springtij vindt echter op Terschelling niet plaats op de dag van volle en nieuwe maan. Nee, dat loopt er circa twee dagen achteraan. En dan is het ook altijd rond elf uur hoog water.

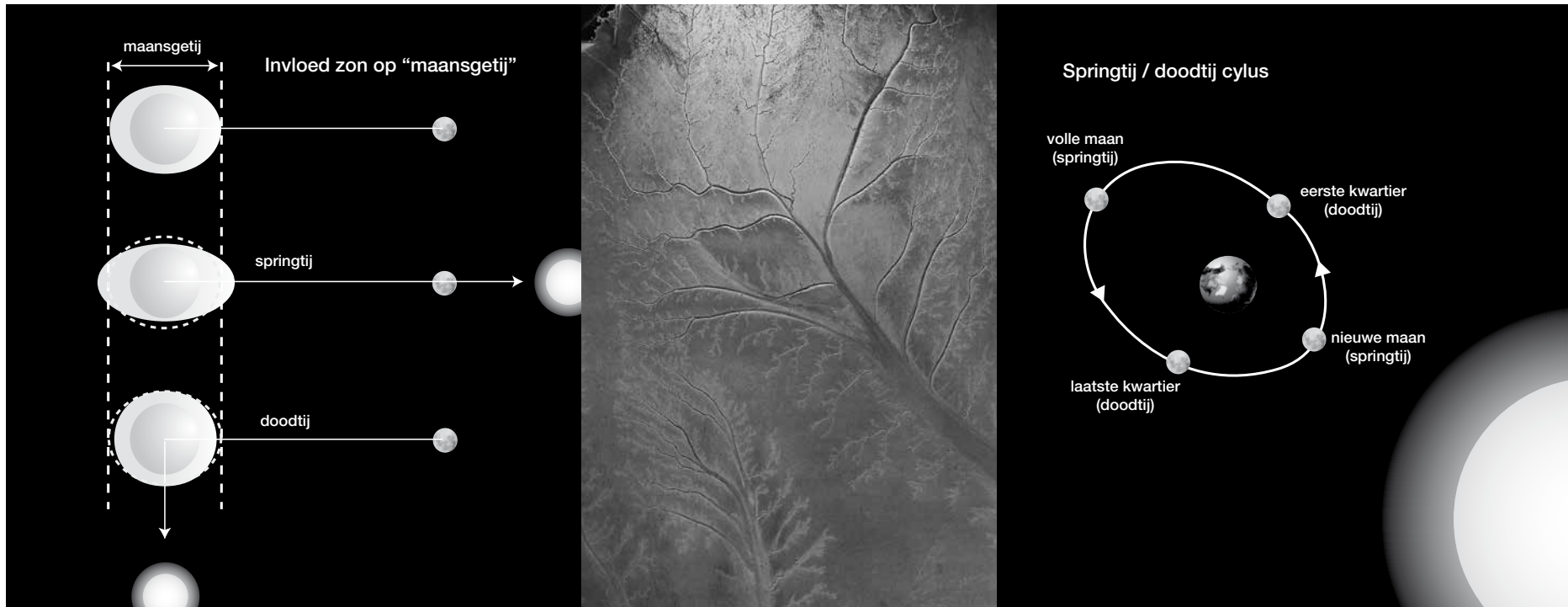
Dus resumerend:

Twee dagen na volle en nieuwe maan is het springtij. En de hoogwatertijden zijn dan ongeveer elf uur 's morgens en elf uur 's avonds.

De waterhoogtes in de getijdentabellen zijn de theoretisch berekende waterhoogtes voor die dag. Het weer en met name de wind kan soms grote verschillen veroorzaken. Zo blaast een aanhoudende oostenwind in een mum van tijd de Waddenzee bijna leeg en hebben we te maken met lage waterstanden.

De veerboten naar alle Waddeneilanden hebben daar soms last van, want het veroorzaakt dus extra laag water. Omgekeerd stuwt een dagenlang aanhoudende, stevige noordwestenwind veel water vanaf de Noordzee onze kant op en dit veroorzaakt verhoging van de waterstand. Ook dit geeft soms weer problemen met het inschepen en ontschepen bij onze veerboten. De havens in Duitsland, die allemaal gelegen zijn aan grote rivieren, ondervinden vaak last van waterstuwing met als gevolg: hoge waterstanden tijdens een noordwester storm. Het is maar dat u het weet!

Jaap Smit

*op de bres
voor een
bijzonder eiland!*

*U kunt ons helpen door
donateur te worden
voor minimaal € 17,50 per jaar*

